

Γεωτεχνικό Επιμελητήριο
Παράρτημα Κεντρικής Ελλάδας
Καψούρη 4, 412 22, Λάρισα
Τηλ.: 2410/627.142 & fax:2410/627.143
E-mail: geotee_l@otenet.gr

Γεωπονικός Σύλλογος Ν. Λάρισας
E-mail: geoponikoslarisa@gmail.com
Καψούρη 4, 412 22, Λάρισα
Τηλ. & fax : 2410 / 618.63

Συμπεράσματα σύσκεψης (10/10/2020) επιστημόνων με φορείς για το υδατικό πρόβλημα Θεσσαλίας

Λάρισα, 20 Οκτωβρίου 2020

Η Θεσσαλία ως γνωστόν, αντιμετωπίζει έντονα και επείγοντα προβλήματα που συνδέονται με το μείζον θέμα των υδάτων. Τα νερά, όπως με δραματικό τρόπο και για πολλοστή φορά αποδείχθηκε, σχετίζονται με την ασφάλεια στην περιοχή και την καθιστούν ευάλωτη και ανοχύρωτη απέναντι σε κλιματικά φαινόμενα και καταστροφές (πλημμύρες, λειψυδρία – ξηρασία).

Με τα νερά επίσης σχετίζεται η έντονη οικολογική υποβάθμιση στην περιοχή. Η εδώ και δεκαετίες «κακή» κατάσταση (με βάση τα κριτήρια της Οδηγίας 60/2000 της ΕΕ) της πλειοψηφίας των υδατικών οικοσυστημάτων της (επιφανειακών και υπόγειων) διαρκώς επιδεινώνεται, ενώ κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί το μονίμως ελλειμματικό ισοζύγιο του υδατικού διαμερίσματος Θεσσαλίας.

Και τα δύο αυτά εξόχως σημαντικά ζητήματα (ασφάλεια και διατάραξη οικολογικής ισορροπίας), σε συνδυασμό με την εντεινόμενη αβεβαιότητα που προκαλούν τα ποικίλα φαινόμενα στη φύση, θέτουν την περιοχή αυτή της χώρας σε κατάσταση συναγερμού, ενώ παράλληλα, η έλλειψη οράματος, σχεδιασμού και αποφασιστικότητας για την επίλυσή τους, υπονομεύει ευθέως το αναπτυξιακό μέλλον της Θεσσαλίας και ειδικότερα την γεωργία – κτηνοτροφία, τον τομέα της μεταποίησης και της παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας.

Με βάση πολλές μελέτες, αξιόπιστες αναλύσεις και επιστημονικά τεκμηριωμένα στοιχεία που διατίθενται από το Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων,

το οποίο έχει εκπονηθεί από το 2014, έχουν διαμορφωθεί για την Θεσσαλία οι στρατηγικές αντιμετώπισης του ενιαίου υδατικού προβλήματος, οι οποίες συνίστανται σε τρεις βασικές κατευθύνσεις :

1. Μείωση καταναλώσεων (κυρίως στην Γεωργία).
2. Κατασκευή (βραχύ-μακροπρόθεσμα) μεσαίου και μικρού μεγέθους ταμιευτήρων πέριξ του κάμπου, επί της λεκάνης απορροής Πηνειού (Σκοπιά Φαρσάλων, Νεοχώρι, Ελασσόνα, Πύλη, Μουζάκι, Πήλιο κ.α), και τα αντίστοιχα έργα μεταφοράς και διανομής των υδάτων.

Με δεδομένο ότι μια αξιόπιστη και αποτελεσματική διαχείριση υδάτων είναι δυνατόν να πραγματοποιείται μόνο με την ύπαρξη τέτοιων έργων, ενώ ταυτόχρονα στην Θεσσαλία απουσιάζει ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός για τα αναγκαία έργα, μέτρα και δράσεις για την αντιμετώπιση του υδατικού προβλήματος και των συνεπειών της μη επίλυσής του, απαιτείται επείγοντως εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου εφαρμοστικού σχεδίου (masterplan), το οποίο θα καθορίσει τα κριτήρια και τις προτεραιότητες για τα ανωτέρω έργα και τις δράσεις που θα υλοποιηθούν.

Όλα αυτά αναμένεται να συμβάλλουν σε ένα βαθμό στην κάλυψη αρδευτικών αναγκών καθώς και στην κάλυψη αναγκών ύδρευσης πόλεων και οικισμών {που σήμερα, σε ποσοστό 80% υδρεύονται από γεωτρήσεις (!!), με όλες τις συνέπειες στην υγεία και στην οικονομική επιβάρυνση των καταναλωτών}.

Τέλος τα έργα αυτά θα παίξουν καθοριστικό λόγο και στην ασφάλεια και ειδικά στην αντιπλημμυρική προστασία, την αξία της οποίας συνειδητοποιούν όλο και πιο συχνά, με δραματικό δυστυχώς τρόπο , οι κάτοικοι της Θεσσαλίας.

3. Ενίσχυση του υδατικού δυναμικού της Θεσσαλίας με μεταφορά πρόσθετων υδάτων από την (θεσσαλική) λεκάνη απορροής του Άνω Αχελώου, με την κατά προτεραιότητα ολοκλήρωση των ημιτελών εγκαταλειμμένων έργων στον Άνω Αχελώο, δηλαδή το φράγμα Συκιάς και την συνδετήρια με αυτό σήραγγα μεταφοράς νερού μήκους ~ 18 km προς την Θεσσαλία (έξοδος στην Δρακότρυπα Μουζακίου), παρέχοντας την δυνατότητα αξιοποίησης των υδάτων για πολλαπλούς σκοπούς.

Είναι γνωστό ότι επί του Άνω Αχελώου έχουν γίνει επενδύσεις εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ, ενώ παράλληλα, μετά την έκδοση της με αριθμό 26/2014 απόφαση του ΣΤΕ, δεν ισχύει πλέον καμιά απόφαση για αναστολή εργασιών, ενώ έχουν ήδη προσδιοριστεί από το ΣΤΕ οι προϋποθέσεις ολοκλήρωσης των ημιτελών έργων (τροποποίηση σχεδιασμού κ.λπ.). Επίσης στην εγκαταλειμμένη σήραγγα εκτροπής και στο ημιτελές φράγμα Συκιάς, ιδιαίτερα λόγω μεγαλύτερης συχνότητας

εμφάνισης και έντασης των κλιματικών φαινομένων, οι κίνδυνοι καταρρεύσεων είναι ιδιαίτερα σοβαροί.

Έχοντας πλέον απομακρυνθεί κατά 40 έτη από την «φιλολογία» περί ολικής «εκτροπής Αχελώου», στις σημερινές συνθήκες οι στόχοι ολοκλήρωσης των έργων μερικής μεταφοράς υδάτων διαμορφώνονται ως εξής :

α) Υδατική Ασφάλεια. Σε περιπτώσεις ακραίων καταστάσεων ξηρασίας – λειψυδρίας, ο ταμιευτήρας Συκιάς, μετά την ολοκλήρωσή του, θα προσφέρει αντικειμενικά το (επιβαλλόμενο και από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες) υδατικό απόθεμα ασφαλείας στο υδατικό μας διαμέρισμα και την ανάλογη προστασία από την (αναμενόμενη) δριμύτητα των φαινομένων. Εξ' άλλου τα έντονα κλιματικά φαινόμενα και οι αντίστοιχες καταστροφές που προκαλούν αναμένεται να εμφανίζονται όλο και συχνότερα και με μεγαλύτερη ένταση, καθιστώντας την ασφάλεια ως μείζον θέμα για την Θεσσαλία

β) Οικολογική αποκατάσταση. Με την ολοκλήρωση των έργων θα παρέχεται η δυνατότητα ώστε τα ύδατα του Ταμιευτήρα Συκιάς, μέσω της σήραγγας, να μεταφέρονται σε διάφορες περιοχές με προβληματικούς – εξαντλημένους υπόγειους υδροφορείς, όπου σταδιακά θα καλύψουν ένα μέρος από το **τεράστιο έλλειμμα των 3 δισεκατομμυρίων κ. μ. νερού** που δημιουργήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες από τις «ληστρικές» υπεραντλήσεις.

Το θέμα αυτό αποτελεί αναμφίβολα το **ΜΕΓΙΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ** της Θεσσαλίας, ενώ ταυτόχρονα οδηγεί σε δραματική εκτίναξη του κόστους παραγωγής στη Γεωργία.

Τέλος, η ενίσχυση του υδατικού δυναμικού θα επιφέρει, με αποθετικό τρόπο, προστασία στα επιφανειακά οικοσυστήματα (ποταμοί, λίμνες) που κάθε χρόνο ουσιαστικά καταστρέφονται κατά την περίοδο των αρδεύσεων.

γ) Κλιματική αλλαγή. Η χρήση επιφανειακών υδάτων από τους προτεινόμενους ταμιευτήρες (Συκιά επί του Αχελώου και οι προαναφερθέντες στην ΛΑΠ Πηνειού) θα συμβάλλει στην βέλτιστη διαχείριση πληθώρας κινδύνων από την κλιματική αλλαγή και στην αποτροπή μη αναστρέψιμων καταστάσεων. Συνεπώς οι προτάσεις μας ανταποκρίνονται πλήρως στους στόχους που έχουν τεθεί για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ειδικότερα, θα επιφέρει σημαντική μείωση των τεράστιων ποσοτήτων ενέργειας που χρησιμοποιείται για τις 33.000 (περίπου) γεωτρήσεις (σημ. : εκτιμώμενη συνολική ετήσια κατανάλωση 700.000 Mwh, κάτι που σημαίνει ότι δυο ΥΗ έργα ισχύος όση εκείνη της Μεσοχώρας, θα θυσιάζονται στο διηνεκές για να καλύψουν

αυτές τις ανάγκες). Η προσδοκώμενη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης θα έχει θετικό αντίκρισμα στην υποκατάσταση ορυκτών καυσίμων και στις εκπομπές CO₂, ενώ παράλληλα θα αμβλύνει τις υψηλές θερμοκρασίες της ατμόσφαιρας στην περιοχή. Επίσης η χρήση επιφανειακών υδάτων θα περιορίσει τις απώλειες γεωργικών εδαφών και την εντεινόμενη, απότομη ή σταδιακή, διάβρωσή τους, που αναπόφευκτα οδηγεί σε αλλαγές χρήσεων γης. Κατ' επέκταση, θα συμβάλλει στην διατήρηση και επέκταση καλλιεργειών υψηλής αξίας στην περιοχή, ενώ παράλληλα θα αποκρούσει τους κινδύνους ερημοποίησης, η οποία, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, απειλεί το 34% των εδαφών της χώρας μας και πρωτίστως εκείνα της Θεσσαλίας.

δ) Παραγωγή «πράσινης» ενέργειας μέσω της υδροηλεκτρικής αξιοποίησης των υδάτων του Ταμιευτήρα Συκιάς. Ειδικά στο έργο αυτό υπάρχουν όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις για «διπλή» παραγωγή ενέργειας, αφενός προς τον ρου του Αχελώου αφετέρου προς την λεκάνη Πηνειού (περιοχή Μουζακίου, σύστημα άντλησης – ταμίευσης), κάτι που εξασφαλίζει την «αποθήκευση» ηλεκτρικής ενέργειας με απόλυτα οικολογικό τρόπο, αλλά και την μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της χώρας.

ε) Πρωτογενής τομέας. Η αξιοποίηση μέσω μεταφοράς μέρους των υδάτων του Ταμιευτήρα Συκιάς για την κάλυψη **αναγκών άρδευσης στον Θεσσαλικό κάμπο** (σε συνδυασμό με το υδατικό δυναμικό των ταμιευτήρων εντός της λεκάνης Πηνειού) θα δημιουργούσε έναν προνομιακό χώρο για επενδύσεις στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα στην περιοχή. Όλα τα παραπάνω θα συμβάλλουν θετικά στον στόχο της «διατροφικής ασφάλειας», ο οποίος, ειδικά μετά την πανδημία, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την οικονομία της χώρας και την ζωή των πολιτών. Επιπλέον θα οδηγήσει σε αύξηση θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα και σε ενίσχυση του ακαθάριστου γεωργικού εισοδήματος στη Θεσσαλία.

Τέλος οι νέες συνθήκες θα επιτρέψουν ώστε η διαχείριση των αρδευτικών υδάτων να γίνεται με βιώσιμο και ορθολογικό τρόπο (αιφορική διαχείριση), κατά μείζονα λόγο που η διαχείριση των υδάτων γενικά στη χώρα μας χαρακτηρίζεται από έλλειψη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και απουσία ενός ενιαίου αυτονόμου φορέα διαχείρισης με συμμετοχή των χρηστών (όπως εφαρμόζεται σε άλλες χώρες της ΕΕ), από πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων και από αναποτελεσματική διοίκηση.

Επομένως, όπως είναι προφανές, οι προαναφερθέντες στόχοι είναι απολύτως συμβατοί με τις διακηρυγμένες κατευθύνσεις του κυβερνητικού έργου (παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, αγροτική πολιτική, περιβαλλοντική

βιωσιμότητα, κλιματική αλλαγή, απασχόληση, οικονομική και κοινωνική συνοχή, ενεργειακός μετασχηματισμός / ανανεώσιμες πηγές / πράσινη ενέργεια κ.α.), ομοίως δε συμβατοί με τα κριτήρια επιλεξιμότητας που τίθενται (όπως αναφέρεται σε σχετικές ανακοινώσεις) από την ΕΕ για το νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα.

Ας σημειωθεί ότι, την ίδια ώρα που η χώρα μας αποκτά νέες χρηματοδοτικές δυνατότητες (σχέδιο ανάκαμψης), ειδικά για επείγουσες και ώριμες παρεμβάσεις, οι αναπτυξιακές προοπτικές της Θεσσαλίας επί της ουσίας έχουν υπονομευτεί λόγω μη επίλυσης του υδατικού προβλήματος.